

Beste ambassadeur,

Als eerste dankjewel dat je met ons het bewustzijn rondom problematisch middelengebruik en verslaving wilt vergroten in de gezondheidszorg.

Meerdere ambassadeurs hebben aangegeven dat ze in een eigen presentatie aandacht willen en kunnen geven aan ABS-artsen. Met dit zo belangrijke onderwerp kun je een presentatie over een ander onderwerp beginnen, eindigen of zelfs onderbreken. Dit kan door het verrassingseffect doeltreffend zijn, waardoor de aandacht van de aanwezigen weer op scherp komt.

Onderstaand geven we handvatten voor de presentatie. Het is een mix van tips voor de teksten bij de sheets en inhoudelijke informatie die goed kan zijn om te hebben. Dit neemt jullie werk uit handen om deze presentatie voor te bereiden. Uiteraard ben je geheel vrij om een eigen draai te geven aan de presentatie.

Mooi dat we gezamenlijk de boodschap van ABS-artsen kunnen uitdragen.

Met hartelijke groet,

Team ABS-artsen

SHEET 1

- De overgang naar de presentatie over ABS-artsen kan tegelijk verfrissend en verrassend, als verwarrend en confronterend zijn voor de aanwezigen. Belangrijk is om vooraf een inschatting van je publiek te maken en hierop in te spelen.

- 'Zou jij beterschap appen naar een collega die verslaafd is?'¹
 - o Wat zou uw antwoord zijn op deze vraag?
- Je kunt de presentatie beginnen door persoonlijk in te kleden waarom dit stuk verwerkt wordt in de presentatie:
 - o Naast wat ik u zojuist heb gepresenteerd / Voordat ik aan mijn presentatie begin, wil ik uw aandacht vragen voor een ander belangrijk onderwerp / een onderwerp dat me aan het hart gaat: problematisch middelengebruik en verslaving bij artsen. Ik doe dit vanuit mijn rol als [bestuurslid/adviseur/ambassadeur] van ABS-artsen.
- ABS-artsen is er voor artsen en hun omgeving bij problematisch middelengebruik en verslaving. Het Steunpunt ABS-artsen biedt vertrouwelijke hulp, advies, begeleiding en/of monitoring. Verder werkt ABS-artsen aan het bespreekbaar maken van problematisch middelengebruik en verslaving in de gezondheidszorg. De afkorting in ABS-artsen staat voor abstinentie - onthouding van verslavende middelen - en het antiblokkeersysteem van een auto.
- ABS-artsen is in 2011 opgericht door de KNMG en heeft zich door de jaren heen met subsidies van VWS ontwikkeld tot een compleet programma.
- Ik vind dit onderwerp belangrijk omdat meerdere artsen hiermee te maken hebben en omdat op dit onderwerp nog steeds een taboe rust. Terwijl verslaving een ziekte is die te behandelen is.
- En ook al heeft u er nu niet direct mee te maken, het is goed te beseffen dat het elke collega en ook uzelf kan overkomen.

¹ Andere vragen en feiten uit de bewustwordingscampagne zijn als PowerPoint-dia te downloaden op <https://www.knmg.nl/advies-richtlijnen/abs-artsen-toolkit/abs-artsen-toolkit/downloads.htm> onder **Online campagne**.

- Naast dat we als collega's het waarschijnlijk als één van de eersten merken dat er iets speelt, hebben we ook de morele en professionele verantwoordelijkheid om in actie te komen door het vermoeden bespreekbaar te maken. Voor de patiëntveiligheid, de gezondheid van onze collega's en de kwaliteit van zorg.

Verslaving onder artsen

Prevalentie:

- Artsen: 15%
- Algemene populatie: 13%

Risicofactoren

- Stressvolle werkomgeving en hoge verwachtingen
- Verstoord leef-ritme
- Toegang tot medicatie

Identificatie is lastig

- Gewend om te zorgen voor een ander
- Neiging symptomen te minimaliseren/vermijden
- Schaamte, stigma

- Is het dan zo'n groot probleem?
- Veel studies over middelengebruik onder artsen berusten op zelfreportage. In Nederland zijn geen cijfers bekend. Op basis van studies in onder andere Amerika en Duitsland baseren we de volgende getallen:
 - o Artsen: 15%
 - o Algemene populatie: 13%

Uit internationale literatuur blijkt dat 1 op de 7 artsen (15,4%) een stoornis in middelengebruik heeft. Dit geldt voor 1 op de 8 personen (12,6%) bij de algemene bevolking. Het komt veel voor onder de algemene bevolking, dus ook onder artsen. En bij hen net iets meer.

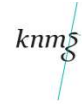
- Denk maar eens aan uw eigen collega's en kijk dan naar deze percentages uit de literatuur. Het speelt bij 15% van de artsen, 1 op de 7. Of dit een grote of kleine groep is, kan een discussie zijn, maar voor de groep wie het treft, is het een groot probleem. Voor de artsen zelf, hun omgeving en de patiëntveiligheid.
- *Overweging voor de woordkeuze:*
Afhankelijk van je doel & het publiek kun je een afweging maken om (ook) de andere kant te belichten:
 - o Het betekent dat 85% geen probleem heeft met problematisch middelengebruik of verslaving
[Deze zin is bijvoorbeeld heel goed te gebruiken als je de 'sociale norm' leidend wilt laten zijn en dus aanwezigen onbewust wil stimuleren om geen middelen te gebruiken. Wanneer het om een gevoel van urgentie gaat, is deze minder bruikbaar.]
- In de literatuur zien we de volgende risicofactoren waardoor artsen een hogere kans op verslaving hebben:
 - o Stressvolle werkomgeving en hoge verwachtingen
 - o Verstoord leef-ritme (nachtdiensten)
 - o Toegang tot medicatie

Het kan werken om de aanwezigen te prikkelen / uit te nodigen om andere factoren te benoemen.

- Naast aspecten die ook voorkomen bij verslaving bij de algemene bevolking, komt uit onderzoek naar voren dat de volgende factoren extra meespelen bij artsen om niet uit te komen voor hun ziekte of hulp te zoeken:
 - o Gewend om te zorgen voor een ander
 - o Neiging symptomen te minimaliseren / vermijden
 - o Schaamte, stigma

Deze laatste is al vaak erg groot door de ziekte zelf en staat bij artsen nog meer op de voorgrond. Denk hierbij aan de angst voor het verliezen van je baan en inkomen.

Missie ABS-artsen

- Artsen ondersteunen om hulp te zoeken en in behandeling te gaan bij verslaving en weer **veilig aan het werk** te kunnen.
- Meer bewustzijn creëren dat verslaving **een te behandelen ziekte** is.
- Met een preventieve insteek de **kans verlagen** dat artsen problemen krijgen met middelen of verslaafd raken.

- Ik vertelde net dat ik als [bestuurslid/adviseur/ambassadeur] betrokken ben bij ABS-artsen. Onze missie is op te splitsen in 3 thema's / De werkzaamheden van ABS-artsen zijn eigenlijk als volgt te verdelen:
- Artsen ondersteunen om hulp te zoeken en in behandeling te gaan bij verslaving. En weer veilig aan het werk te kunnen en blijven in de toekomst.
 - Meer bewustzijn creëren dat verslaving een te behandelen ziekte is.
 - Met een preventieve insteek de kans verlagen dat artsen problemen krijgen met middelen of verslaafd raken. Hier kom ik zo meteen op terug [zie sheet 6].

Steunpunt ABS-artsen voor artsen en hun omgeving:

- Hulp en advies
- Begeleiding naar en tijdens behandeling
- Monitoring tijdens terugkeer naar werk

- Het Steunpunt van ABS-artsen biedt vertrouwelijke hulp, advies, begeleiding en/of monitoring aan artsen en hun omgeving bij problematisch middelengebruik en verslaving. Wij doen dat met drie diensten:

1. Hulp en advies

Artsen kunnen bij ABS-artsen terecht voor hulp en advies. Ook familie, vrienden, collega's en werkgevers kunnen contact opnemen met de experts van ABS-artsen ('omgevingsbellers').

2. Begeleiding naar en tijdens behandeling

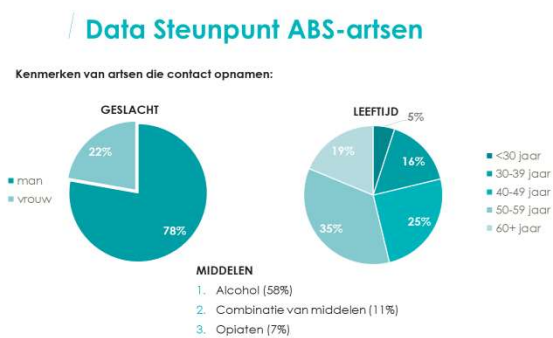
Voor een arts is het soms niet makkelijk om hulp te zoeken, laat staan om patiënt te zijn. ABS-artsen brengt artsen in contact met verslavingsbehandelaren die ervaring hebben met het behandelen van artsen. ABS-artsen voert de behandeling niet zelf uit.

3. Monitoring tijdens terugkeer naar werk

Na een succesvolle behandeling begeleidt ABS-artsen bij een veilige terugkeer naar werk door middel van een vijfjarig monitoringprogramma. In dit unieke programma krijgt de arts hulp uit alle hoeken en onderhoudt nauw contact met ABS-artsen.²

- Actuele achtergrondinformatie:
 - o Sinds de oprichting van het steunpunt is het aantal contacten per jaar ongeveer stabiel rond de 50-60. Dit gaat zowel om artsen zelf als om vragen uit de omgeving. En ook om bijvoorbeeld andere beroepsgroepen. Deze laatste worden wel telefonisch te woord gestaan, alleen niet in casemanagement genomen.
 - o Ten aanzien van de mensen uit de omgeving van een arts die contact opnemen: deze mensen worden ondersteund in hun twijfels en vragen en geadviseerd om met de desbetreffende arts in gesprek te gaan. ABS-artsen gaat niet actief op zoek naar de desbetreffende persoon. Alle contacten zijn vrijwillig en op eigen initiatief.

² Voor meer informatie over het monitoringprogramma <https://www.knmg.nl/advies-richtlijnen/abs-artsen/abs-artsen/monitoringprogramma.htm>.

- Om u wat achtergrondinformatie te geven. Dit is een overzicht van de artsen die afgelopen jaren (tot 2020) contact hebben opgenomen met het steunpunt.
 - o Opvallend:
 - Met name mannen
 - Weinig jonge collega's *ook al bestaat wel het vermoeden dat bij deze doelgroep sprake is van een toename in het gebruik van middelen, maar dat dit wellicht niet gezien wordt als probleem*

- Hier kun je ook aandacht schenken aan:
 - o 58% belt in verband met alcoholgebruik. *Zaal kan getriggerd worden door: Belangrijk feit voor u is dat met name binge drinking, het drinken van 6 eenheden alcohol of meer tijdens 1 gelegenheid, vaak niet gezien wordt als problematisch. Net als iedere maandag met hoofdpijn aan het werk gaan.*
 - o Bij combinatie speelt veel opiaten in combi met benzodiazepines, of allerlei middelen na elkaar of tegelijk.

- Afhankelijk van doel presentatie:
 - o Het aantal mensen dat contact opneemt, lijkt een top van de ijsberg te zijn: minder dan het percentage dat ik noemde aan het begin van de presentatie. En niet iedereen hoeft contact met ABS-artsen op te nemen. Als artsen maar hulp zoeken en krijgen.

Focus ABS-artsen: bewustzijn creëren

1. **Bewustzijscampagne:**
Kaarten met vragen en feiten voor een goed gesprek
2. **Beleid ontwikkelen:**
Toolkit met beleidsplan, handreiking en communicatieplan
3. **In gesprek gaan:**
Animatie en gespreksclips
4. **Kennis vergroten:**
Onderwijsmiddelen (e-learning en onderwijsmodule)
5. **Doe mee:**
 - Intentieverklaring werkgevers en beroepsverenigingen
 - Ambassadeursnetwerk

www.abs-artsen.nl/toolkit

- Om meer bewustzijn te creëren heeft de KNMG de ABS-artsen toolkit ontwikkeld. De ABS-artsen toolkit ondersteunt artsen en organisaties in de zorg bij het creëren van een gezond en veilig werk- en leerklimaat waarin verslaving als ziekte wordt behandeld en problematisch middelengebruik en verslaving bespreekbaar worden gemaakt.
- U kunt hier de sheet laten zien, u kunt ook de ABS-artsen toolkit openen: www.abs-artsen.nl/toolkit.
- De ABS-artsentoolkit vindt u op www.abs-artsen.nl/toolkit en bestaat uit de volgende onderdelen:
 1. **Bewustwordingscampagne:**
Met kaarten die u kunt aanvragen en advertenties en online banners die iedereen kan downloaden, vragen we aandacht voor problematisch middelengebruik en verslaving.
 2. **Beleid ontwikkelen:**
Met behulp van een beleidsplan, handreiking en communicatieplan heeft iedere organisatie praktische handvatten om beleid te ontwikkelen en implementeren.
 3. **In gesprek gaan:**
In een animatie en verschillende informatiesheets vindt u in de toolkit tips hoe u in gesprek kunt gaan als u zich zorgen maakt om een collega of wanneer iemand onder invloed aan het werk is.
 4. **Kennis vergroten:**
U kunt uw kennis en dat van uw organisatie of netwerk vergroten met de e-learning en onderwijsmodule.
 5. **Doe mee:**
Vindt u na mijn verhaal ook dat iedere zorgorganisatie een gezond en veilig werk- en leerklimaat moet hebben waarin verslaving als ziekte wordt behandeld? Waarin problematisch middelengebruik en verslaving bespreekbaar zijn? Dan kunt u ambassadeur van ABS-artsen worden of als organisatie de intentieverklaring tekenen. U kunt zich opgeven of de intentieverklaring downloaden op www.abs-artsen.nl/toolkit.

- Afsluiten kan op een eigen persoonlijke manier, bijvoorbeeld:
 - o In hoeverre kijkt u nu anders naar de vraag van de eerste dia?
 - o Ik wilde u laten zien dat het belangrijk is dat we als collega's voor elkaar klaar staan. Door in gesprek te gaan, tonen we medemenselijkheid richting elkaar en dragen we mogelijk samen bij aan iemands herstel, de patiëntveiligheid en de kwaliteit van zorg.
 - o Ik hoop dat ik ook bij u meer bewustzijn heb gecreëerd over deze voor de desbetreffende collega zo lastige ziekte / voor dit zo belangrijke onderwerp.

- Mocht u meer informatie willen of nog vragen hebben over dit onderwerp, dan kunt u altijd contact opnemen met ABS-artsen.
 - o Op www.abs-artsen.nl vindt u meer informatie over het steunpunt.
 - o Op www.abs-artsen.nl/toolkit vindt u handvatten en achtergrondinformatie die u en uw organisatie helpen beleid gericht op middelengebruik en verslaving te ontwikkelen, het onderwerp bespreekbaar te maken, kennis hierover te vergroten en mee te verspreiden.